

Toró T.T.-Toró T.: What next, Hungarians of Transylvania? (Cholnoky Győző)	380
Mariniv, B.: Ethnic/national minority and political institutions in Bulgaria (Komáromi, Sándor)	382
HISTORY OF NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES	
Cumita, A.: The Wlach-question of the Balkans – historical and actual state of affairs (Komáromi, Sándor)	385
Jääts, I.: „The Permiak question”:Bolshevik central authorities, Russian and non-Russian provincial elites negotiating over autonomy in the early 1920s (Juhász Gergely Ákos).....	388

TANULMÁNYOK

2012: Választások a szomszédos országokban

Rákóczi Krisztián

Előrehozott parlamenti választások Szlovákiában – 2012. a magyar politikai esélyek csökkenése

Early parliamentary elections in Slovakia in 2012. – diminished Hungarian political prospects

On the 10th of March 2012, there were early parliamentary elections in Slovakia. Contrary to predictions, the right wing parties, among them those hoping for the support of the Hungarians in Slovakia: the Slovak-Hungarian Party Most-Híd (“Bridge”) and the ethnic Hungarian Party of Hungarian Coalition finished worse than predicted by public opinion polls. As a result, the representation in parliament of the Hungarians in Slovakia and their ability to enforce their political interests has further weakened. Most-Híd has received one seat less than before with the present 13 members of parliament and the Party of Hungarian Coalition again fell short of reaching the five% threshold by more than half a percent.

2012. március 10-én előrehozott parlamenti választásokat tartottak Szlovákiában, mely a jobboldali pártok – köztük a szlovákiai magyarok szavazataiért versengő Most-Híd szlovák-magyar párt és az etnikai alapú magyar párt, a Magyar Koalíció Pártja – számára a közvélemény-kutatások által előre jelzettnél is nagyobb arányú vereséggel zárult. Ez volt az első olyan választás az 1993-ban önállóvá vált Szlovákia alig húszéves történelmében, hogy már az Iveta Radicová vezette jobbközép kormány októberi bukásakor, illetve az előrehozott választások kiírásakor szinte biztosra lehetett venni, hogy amennyiben a Robert Fico korábbi miniszterelnök által vezetett Smer – sociálna demokracia (Irány – Szociáldemokrácia) a kampány során nem követ el súlyos hibákat, vezető politikusai követik a tőlük megszokott populista-nacionalista retorikát, akkor Fico visszatérését a kormányfői pozícióba semmi nem veszélyeztetheti. A választások éjszakáján aztán kiderült: a baloldali párt az előzetesen várthoz képest jobb eredményt tudott elérni, a voksok közel 44,5 százalékával a Smer kis híján alkotmányos, háromötödös többséget szerzett, és a rendszerváltás óta először nyílt lehetőség egypárti kormány létrehozására. A választások eredményeként a felvidéki

magyarság parlamenti képviselője és politikai érdekérvényesítő képessége tovább gyengült: a Most-Híd 2010-hez képest egy mandátummal kevesebbet szerzett, 13 képviselőt küldhetett a törvényhozásba, míg a Magyar Koalíció Pártja (MKP) a két évvel korábbi választásokhoz hasonlóan ismét több mint fél százalékkal maradt el az ötszázalékos bejutási küszöbötől.

Mielőtt rátérnénk a törvényhozási választások részletes eredményeinek ismertetésére, röviden érdemes összefoglalni azokat a körülményeket, melyek a jobboldali kormánypártok bukásához és a Smer történelmi győzelméhez vezettek.

A Smer a 2010. júniusi választásokat ugyan fölényesen megnyerte, ám a parlamentbe jutott pártok közül csupán a nacionalista Szlovák Nemzeti Párt (SNS) mutatott hajlandóságot a koalíciókötésre. A két párt azonban nem tudott volna többségi kormányt alakítani, mindössze 71 mandátummal rendelkeztek a 150 fős szlovák törvényhozásban. A gazdasági válság közepette Szlovákia nem engedhette volna meg, hogy kisebbségi kormány alakuljon, így a baloldali párt egyértelmű győzelme ellenére a szigorúbb költségvetési politikát szorgalmazó jobboldali és liberális pártok 79 mandátummal enyhe többségű kormánykoalíciót hoztak létre. A négy pártból – amely a valóságban hat tömörülést jelentett¹ – létrejött jobbközép kormány melyet Robert Fico csak jobboldali tákolmányként emlegetett, törekény többséggel rendelkezett a törvényhozásban. A koalíció legerősebb pártja az ekkor már több mint egy évtizede a szlovák jobboldal vezető pártjának tekinthető Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (SDKÚ) volt, mely tömörülés adta a kormányfőt Iveta Radičová személyében. A kormánypártok közti legerősebb összetartó erő a Fico-ellenesség volt; világosan látta ezt Iveta Radičová, aki több alkalommal csak a lemondásával való fenyegetéssel tudta egyetértésre bírni a széthúzó koalíciós partnereket. A kormányfő helyzetét az is nehezítette, hogy még az őt delegáló SDKÚ vezetésének feltétlen támogatását sem élvezte. Mindezek fényében a Radičová-kormány szűk kétéves működését nehézkes egyeztetési folyamatok, a reformokat akadályozó, és végül a bizalom elvesztéséhez vezető koalíciós konfliktusok jellemezték. A bohózzattá fajult főügyészválasztás, az állampolgársági törvény többszöri sikertelen módosítása, az adóhivatal ingatlanbotránya mind elősegítették a kormánypártok népszerűségvesztését.

A jobboldali kormány bukását végül az okozta, hogy 2011. október 11-én a Szabadság és Szolidaritás (SaS) frakciója, valamint a Híd listáján parlamentbe jutott Polgári Konzervatív Párt (OKS) képviselői nem támo-

¹ SDKÚ – Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (1), KDH – Kereszténydemokrata Mozgalom (2), SaS – Szabadság és Szolidaritás (3), az SaS listáján parlamentbe jutott Egyszerű Emberek elnevezésű alakulat (4), Most-Híd (5), a Híd listáján törvényhozásba jutott Polgári Konzervatív Párt (6).

gatták az eurós mentőalap, az Európai Pénzügyi Stabilitási Eszköz (EFSF) kibővítését, amelyet ekkorra már az összes többi euróövezeti állam jóváhagyott. Radičová az EFSF-ről szóló szavazást a kormányáról szóló bizalmi szavazáshoz kötötte, és ez végül a kabinet bukását jelentette: a szükséges 76 szavazat helyett csak 55 támogató voksot kapott a mentőalap, holott a koalíciónak 78 képviselője volt². Robert Fico pártja, a Smer-SD támogatta a csomagot, ám taktikai okokból tartózkodott a szavazáson. Miután az első sorból nézhetette végig a kormányfő és a kormány bukását, két nappal később, október 13-án, azt követően, hogy a törvényhozás elfogadta a választási időszakot lerövidítő alkotmánytörvényt, a parlament ismét szavazott a mentőcsomagról³. A Smer képviselői ekkor már az SDKÚ, a KDH és a Most-Híd honatyáival egyetemben támogatták az EFSF elfogadását.

A választási kampányt kezdetben gazdasági kérdések uralták: a pártok kiemelten kezelték a deficit és az államadósság megfékezését, a gazdasági növekedés beindítását, valamint a 13-14 százalékos munkanélküliség visszaszorítását. Meglepetésre a korábbi szlovákiai választásoktól eltérően a mostani választási kampányban a magyar kártya tulajdonképpen semmilyen szerepet nem játszott. 2012. elején robbant az ún. Gorilla-botrány⁴, mely minden egyéb kampánytémát háttérbe szorított, és melyben lényegében csak a jobboldali pártok – mindenekelőtt az SDKÚ – voltak érintettek. A Gorilla és Gorilla 1 fedőnevű titkosszolgálati dokumentumokból az derült ki, hogy az elmúlt évtizedben kormányzó politikusok mind Szlovákia egyik legbefolyásosabb cégcsoportjának, a Pentának a befolyása alatt álltak. A botrány leginkább a Mikuláš Dzurinda vezette SDKÚ népszerűségét tépázta meg. A kiszivárgott titkosszolgálati dokumentumok szerint a második Dzurinda-kormány 2005–2006-os privatizációs döntéseit jelentősen befolyásolták a Penta cégbirodalomhoz köthető vállalkozók. Fontos hangsúlyozni, hogy a mai napig nem világos, hogy mennyire hitelesek a Gorilla-ügy aktái, ugyanakkor megkérdőjelezhetetlenül nagy szerepet játszottak a Smer fölényes választási győzelmében és a jobboldal súlyos vereségében.

A 2012. március 10-i előrehozott parlamenti választások abszolút nyertese tehát a Robert Fico vezette Smer lett, mely 1 134 280 szavazattal, a voksok 44,41 százalékával 83 mandátumhoz, azaz abszolút többséghez jutott a 150 fős nemzetgyűlésben. A Smernek kedvezett az előző kormányzat munkájával szembeni választói elégedetlenség és a belpolitikai stabilitás

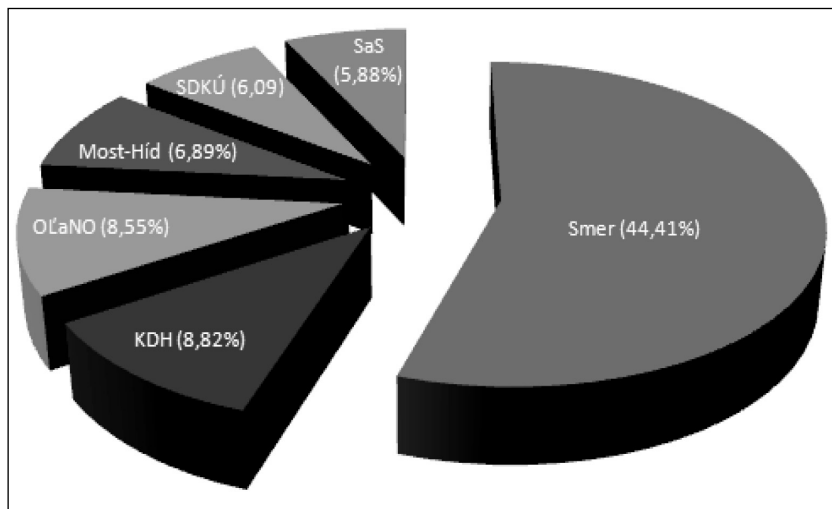
² http://spravy.pravda.sk/ako-hlasovali-pozrite-si-kto-potopil-vladu-f28/-sk-volby.asp?c=A111012_003859_sk_domace_p05

³ http://spravy.pravda.sk/parlament-odobril-predcasne-volby-a-nasledne-aj-euroval-pjz/-sk-volby.asp?c=A111013_163221_sk_domace_p12

⁴ http://spectator.sme.sk/articles/view/44969/2/slovak_politics_gripped_by_gorilla_file.html

íránt fokozódó igény. A szociáldemokraták eredményesen mobilizálták választóikat, és a vártnál jóval magasabb, 59,11 százalékos részvétel hozzájárult a baloldali párt történelmi győzelméhez. A voksolást megelőző közvélemény-kutatások fényében a szakértők jóval alacsonyabb, döntően ötven százalék körüli részvételi arányt prognosztizáltak. A magyarok által lakott 16 járásban három járást – a magyar többségű Dunaszerdahelyit, illetve a döntően szlovákok által lakott Nyitrait és a Szencit – leszámítva mindenütt az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb volt a részvételi arány. Nem csak magyar viszonylatban, hanem országosan is: a Töketeresbesi járásban (50,24%) és a Losonci járásban (50,80%) volt a legalacsonyabb a választási részvétel. Országos viszonylatban a Zsolnai kerületben mérték a legmagasabb részvételi arányt: a Turdossini (Tvrdošín) járásban a jogosultak 67,52, a Kiszucaújhelyi (Kysucké Nové Mesto) járásban 66,72, a Zsolnai (Žilina) járásban 66,51 százaléka vett részt a parlamenti választáson.

1. ábra. A 2012-es szlovákiai törvényhozási választásokon mandátumot szerzett pártok eredményei

A Gorilla-botrány jócskán megtépázta a legerősebb jobboldali tömörülést, a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió népszerűségét: a 2010-ben még közel 400 000 szavazatot szerző párt 2012-ben már csak 155 744 szavazót tudhatott a háta mögött, és több közvélemény-kutatás adatai szerint örülhetett, hogy egyáltalán sikerült átlépnie az ötszázalékos küszöböt. A pártelnök, Mikuláš Dzurinda népszerűtlenségét jól mutatta, hogy lista-

vezetőként a preferenciaszavazatoknak⁵ köszönhetően végül csak a harmadik helyet sikerült megszereznie a pártlistán – Lucia Žitňanská négyeszer, Ivan Mikloš pedig kétszer több preferencia-szavazatot szerzett. Dzurinda a választások másnapján bejelentette: vállalja a politikai felelősséget a szavazáson elért rossz eredményért és távozik a párt éléről⁶.

A felmérések azt mutatták, hogy a Gorilla-ügyben nem érintett Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) előtt megnyílt annak lehetősége, hogy a szlovák jobboldal vezető pártjává váljon. A felmérések a KDH előretörését jósolták, ám végül alig tízezer vokssal kapott több szavazatot, mint a 2010-es választásokon. A kereszténydemokraták 225 361 szavazatot szereztek, mely az érvényesen leadott szavazatok 8,82 százalékának felel meg. Ezzel mindössze eggyel tudták növelni képviselőik számát, 16 mandátumhoz jutottak a parlamentben.

Ugyancsak 16 honatyával van jelen a szlovák törvényhozásban az Igor Matovič vezette Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OĽaNO), mely újonnan alakult pártként 218 537 szavazattal 8,55 százalékot szerzett, vagyis alig hétezer szavazattal maradt el a KDH mögött. A politikai alakulat tulajdonképpen Igor Matovič egyszemélyes pártja, amit a preferencia-szavazatok is hűen tükröznek. Matovič az OĽaNO listájának utolsó helyén szerepelt, a preferencia-szavazatoknak köszönhetően viszont 150 ezer szavazattal a lista élére ugorva jutott mandátumhoz.

A liberális Szabadság és Szolidaritás (SaS) 2010-ben újoncként több mint 300 ezer szavazatot kapott, a mostani választásokra szavazótáborának felét elvesztette, és ezzel arányosan parlamenti képviselőinek száma is 22-ről 11-re esett vissza. A voksok 5,88 százalékát begyűjtő, alapvetően a vállalkozók pártjának tekinthető SaS-t ugyan a Gorilla-botrány nem érintette, ám a pártelnök, Richard Sulík a Sasanka-ügy⁷ főszereplője lett. Másrészt a liberális alakulat nem tudta meggyőzni a választókat arról, hogy a *Radičová*-kormány megbuktatójaként az egyik legszegényebb euróvezeti ország adófizetőit védte a jóval tehetősebb görögöktől.

A negyedik kormánypárt, a Bugár Béla vezette Most-Híd szlovák-magyar párt is jelentős számú szavazót veszített el: két évvel ezelőtt 205 538 voksot kapott, most közel 30 ezerrel csökkent a pártot választók száma. A 176 088 érvényes szavazat (6,89%) 13 mandátumot eredményezett.

⁵ A szlovák választási rendszerben a választópolgárok pártlistákra szavaznak, mely listák nem kötöttek, a választó ugyanis preferenciaszavazatával a neki tetsző, legfeljebb négy jelöltet karikázással előnyhöz juttathatja, ezzel akár a lista legutolsó helyéről is lehetséges mandátumot szerezni.

⁶ <http://www.hirek.sk/belfold/20120312153704/Mikulas-Dzurinda-lemondott.html>

⁷ http://spravy.pravda.sk/nova-sasanka-sulik-hned-hlasil-kocnerovi-ako-sa-volil-prokurator-ph5-sk_domace.asp?c=A120202_114048_sk_domace_p12

A Smer nagyarányú győzelme részben annak köszönhető, hogy közel félmillió szavazatot olyan pártokra adtak le a választók, melyek nem lépték át a bejutási küszöböt. A 26 induló párt közül csak hat jutott be a szlovák törvényhozásba, a voksok ötöde – 19,36 százaléka – nem eredményezett mandátumot. A két legnagyobb vesztes a szavazatok 4,55 százalékát megszerző Szlovák Nemzeti Párt (SNS) és a voksok 4,28 százalékát begyűjtő Magyar Koalíció Pártja (MKP) lett. Amennyiben ezek a pártok bejutottak volna a szlovák törvényhozásba, úgy Robert Fico pártja nem szerzett volna abszolút többséget.

Az SNS kiesése, melyet Grigorij Meseznikov politológus a választások egyetlen jó hírének nevezett⁸, leginkább a pártelnök, Ján Slota szalonképtelenségének számlájára írható, valamint annak tudható be, hogy a Smer már az első Fico-kormány idején is aktív nacionalista retorikát folytatott, elszipkázva ezzel az SNS szavazóit. A választásokon a nemzetiek 116 420 szavazattal 4,55 százalékot értek el, ráadásul úgy, hogy a számukra leginkább kedvező Zsolnai kerület több járásában is az országos átlagnál jóval, mintegy 6-7 százalékponttal volt magasabb a választási részvétel.

Az MKP a 2010-es választásokhoz hasonlóan 2012-ben sem tudta átlépni a parlamenti küszöböt: a Berényi József vezette pártot 109 483-an támogatták, mindössze 155 vokssal kapott kevesebbet, mint a 2010-es parlamenti választáson. Amennyiben a választási részvétel a közvélemény-kutatások alapján feltételezett 50 százalék körül mozgott volna, úgy – feltételezve, hogy az MKP ugyanennyi voksot kap – a dél-szlovákiai magyarok regionális és etnikai pártja bekerült volna a törvényhozásba. A tényleges, 60 százalékot megközelítő részvételnél mintegy 17 ezer szavazaton múltott az MKP parlamentbe kerülése.

2012-ben tehát a két évvel korábbi választásokhoz hasonlóan két párt küzdött a szlovákiai magyarok szavazatairól: a regionális és etnikai pártnak tekinthető Magyar Koalíció Pártja (MKP), valamint a szlovákiai magyarok és a szlovákok együttműködését szorgalmazó Most-Híd. Az MKP a választási programjában egyértelműen a déli országrészt, vagyis a magyarok által lakott területeket helyezte előtérbe. A programot a Beszéljük meg című rendezvénysorozat alapján hívták életre, melynek során a párt helyi és országos vezetői számos településen kötetlen beszélgetések keretében kérték ki a választók véleményét az őket foglalkoztató problémákról. A létrejött program⁹ a kisebbségek általános helyzetének javításán túl a déli régiók fejlesztésére, a szociális helyzet javítására összpontosított. Az MKP nemzetiségi politikájának egyik

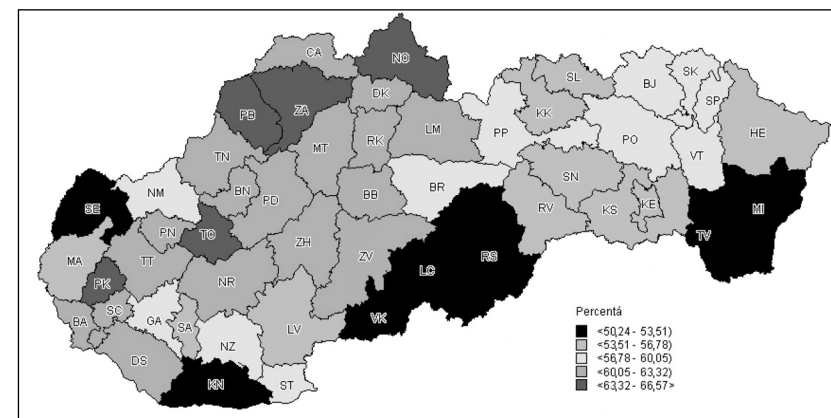
⁸ <http://uj szo.com/online/kozelet/2012/03/12/meseznikov-kar-hogy-a-hid-es-az-mkp-keptelen-szot-erteni>

⁹ <http://www.mkp.sk/cikkek/sajtokozlomenyek/2012/01/25/magyar-koalicio-partja-valasztasi-programja-2012>

fontosabb része, hogy a szlovákiai pártok közül egyedül ők szorgalmazzák, hogy a második világháborút követő, a kollektív bűnösség elvére épülő rendeletek kerüljenek ki az ország jogrendjéből. Emellett kiemelt fontosságúnak tartották programjukban azt is, hogy visszakerüljön Szlovákia jogrendjébe a kettős állampolgárság intézménye. Az MKP nézete szerint, ha a kisebbségi öngazgatás, vagyis az autonómia különböző formái sikeresen működnek más európai országokban is, akkor Szlovákiának ezen a téren is közelednie kellene Nyugat-Európához. A Híd a párt jellegéből adódóan programjában¹⁰ nem regionális keretek között gondolkodott, hanem országos szinten. Bugár Béla pártja a magyarok és a szlovákok együttműködését hangsúlyozza, így például olyan interkulturális rendezvények és programok támogatását tekinti fontosnak, amelyek a Szlovákiában élő nemzetek közeledését tűzik ki célul. A program kisebbségeket érintő részében a szlovákiai kisebbségek általános helyzetének, nyelvhasználati jogának kérdését tolta előtérbe, sürgette az állami kisebbségpolitika hosszú távú koncepciójának befejezését.

A választásokat megelőzően bizni lehetett a magyar választók elszántságában. A korábbi választásokon ugyanis Pozsony és Kassa mellett a „legmagyarabb” választókerületek – Dunaszerdahely, Komárom, Párkány – mindig a legaktívabb szavazókkal bíró területekhez tartoztak. Idén ez nem volt így, és a járási adatok alapján feltételezhető, hogy délen főként a magyarok maradtak otthon nagyobb számban. A részvétel ráadásul a magyarok által legnagyobb számban lakott járásokban csökkent a leginkább: a Dunaszerdahelyiben közel hét, a Komáromiban pedig 7,5 százalékponttal.

2. ábra. A 2012-es parlamenti választások járási szintű részvételi adatai.
(Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal)

¹⁰ http://www.most-hid.sk/hu/webfm_send/276

A magyarok otthonmaradásának és az itt élő szlovákok nagyobb szavazókedvének egyértelmű bizonyítéka a Smer regionális erősödése is. Robert Fico pártja az összes dél-szlovákiai járásban több voksot kapott, mint 2010-ben. Az előbb említett két „legmagyarabb” járásban alacsonyabb részvételi arány mellett jelentősen, mintegy 1200-1200 szavazattal nőtt a Smer támogatóinak a száma.

1. táblázat. *A Most-Híd és az MKP választási eredményei a dél-szlovákiai járásokban 2010-ben és 2012-ben.*

Járás	Most-Híd		MKP		Részvételi arány	
	2010	2012	2010	2012	2010	2012
Dunaszerdahelyi	32 909	25 671	21 262	23 139	67,57	60,67
Érsekújvári	17 531	15 412	13 364	12 716	61,83	58,16
Galántai	13 730	12 089	6 621	6 947	60,57	58,55
Kassa-vidéki	7 988	5 081	3 539	3 473	57,61	54,75
Komáromi	19 409	13 947	17 817	18 694	60,03	52,4
Lévai	9 965	8 696	7 618	6 911	59,02	55,58
Losonci	5 196	4 783	3 882	3 441	53,87	50,8
Nagykürtösi	3 124	2 685	3 578	3 200	56,37	52,75
Nagy Mihályi	3 420	2 928	2 657	2 422	48,41	51,42
Nagyrócei	2 214	1 691	1 897	1 841	56,95	51,74
Nyitrai	5 218	5 293	1 693	1 467	60,64	61,36
Rimaszombati	7 059	6 456	6 911	7 008	56,04	52,71
Rozsnyói	6 100	5 468	3 214	3 352	60,59	54,66
Szenci	5 671	5 375	1 563	1 716	65,19	63,02
Töketerebesi	5 301	4 901	6 275	5 404	52,19	50,24
Vágsellyei	6 660	5 413	3 952	4 121	58,22	55,05
Déli járások összesen	151 495	125 889	105 843	105 852	59,56	55,24

A Bugár Béla vezette alakulat 2010-hez képest jelentős számú szavazótól esett el, a pártot választók száma közel 30 ezerrel csökkent. Ráadásul ezt a visszaesést szinte teljes egészében a déli járásokban szenvedte el a Híd, csupán a túlnyomórészt szlovákok lakta Nyitrai járásban kapott néhány tucattal több szavazatot a 2010-es választásokhoz képest. A Híd a

táblázatban szereplő déli járásokban 125 889 voksot kapott, 25 ezerrel kevesebb mint két éve. A legtöbb szavazó a Dunaszerdahelyi járásban hagyta el a pártot (7238). Arányaiban még nagyobb, 28 százalékos volt a Híd vesztesége a második legtöbb magyar által lakott járásban, a Komáromiban. Csökkent a Híd támogatottsága Pozsonyban és az ország második legnagyobb településén, Kassán is, ugyanakkor szlovák-magyar együttműködés pártja sikeresen megőrizte támogatottságát az északi járásokban, ahol mintegy 24 ezer szavazatot sikerült besöpörnie. Az északi járások közül ki kell emelni Túrócszentmárton, ahol a Híd mintegy 1600 szavazattal a voksok 3,33 százalékát szerezte meg. Az eredmény annak köszönhető, hogy a Híd listáján 10., befutó helyen szerepelt a város polgármestere, Andrej Hrnčiar, aki ráadásul több mint 15 ezer preferenciaszavazatot szerezve a hetedik helyre tornázta fel magát. Pozsonyban és Kassán a Híd megsemmisítő vereséget tudott mérni az MKP-ra: a magyar szavazatokért versengő két párt közül a Híd a fővárosban 7,8 százalékos eredményt tudott elérni, Kassán pedig 7,3 százalékosat szerzett. Ezzel szemben a Berényi József vezette alakulat Pozsonyban 0,7, Kassán 1,5 százalékosat szerzett. Ugyancsak egyértelmű Híd-győzelem mutatható ki a két nagyvároshoz hasonlóan túlnyomórészt szlovákok által lakott Szencen, Vágsellyén, Nyitrán, Losoncon és Érsekújváriban. A zömmel magyarok lakta Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren vagy Párkányban már jóval kisebb arányú volt a Híd győzelme, míg például Komáromban, Gútán, Ipolyságon, Tornalján, Szepcsiben és Királyhelmeceken az MKP nyert.

A Magyar Koalíció Pártja a 2010-es választásokhoz képest mindössze 155 szavazattal kapott kevesebbet idén márciusban, a magyar járásokban pedig teljesen megőrizte két évvel ezelőtti támogatottságát. A pártot választók száma leginkább a Dunaszerdahelyi járásban nőtt, közel kétezer vokssal, ezzel szemben a Töketerebesiben majdnem 900-zal csökkent a szavazóik száma. Magyar szempontból a Töketerebesi, Nagymihályi, Kassa-vidéki járásokban, tehát a keleti régiókban volt a legjelentősebb a Smer előretörése. Ezekben a járásokban helyenként már-már elviselhetetlen szociális állapotok uralkodnak, óriási a munkanélküliség, a kiábrándult szavazók pedig általában a Smeret támogatták. Az északi járásokban egyébként az MKP mindössze 447 szavazatot gyűjtött, ami teljesen reális egy etnikai párt esetében.

A magyar nemzetiségű szavazók választási viselkedésének vizsgálata során érdemes kiemelni Oriskó Norbert elemzését¹¹. A Felvidék Ma hírportálon megjelent munka a 2001. évi népszámlálás adatai alapján a legalább

¹¹ <http://www.felvidek.ma/nezopont/jegyzet-kommentar/33648-van-mozgas-az-mkp-szavazotaboraban-is>

80 százalékban magyarok által lakott települések választási eredményeire támaszkodik. Oriskó számításai szerint a fenti kritériumnak megfelelő 217 településen a magyarok aránya a teljes lakossághoz viszonyítva 89 százalékos. Az MKP ezen települések összességében 779 szavazattal már 2010-ben is megelőzte a Most-Híd pártot. Ez a különbség 2012-ben már 10 127 szavazat volt. Hozzáteszi: a legmarkánsabb különbség az, hogy ezen a túlnyomó többségben magyarok által lakott területen több mint 10 ezerrel kevesebben szavaztak, mint 2010-ben. Fejtegetései szerint, amennyiben az ország többi részén is hasonló volt a magyarok választás viselkedése, akkor mintegy 27 ezer magyarral szavazhatott az idén kevesebb, mint 2010-ben.

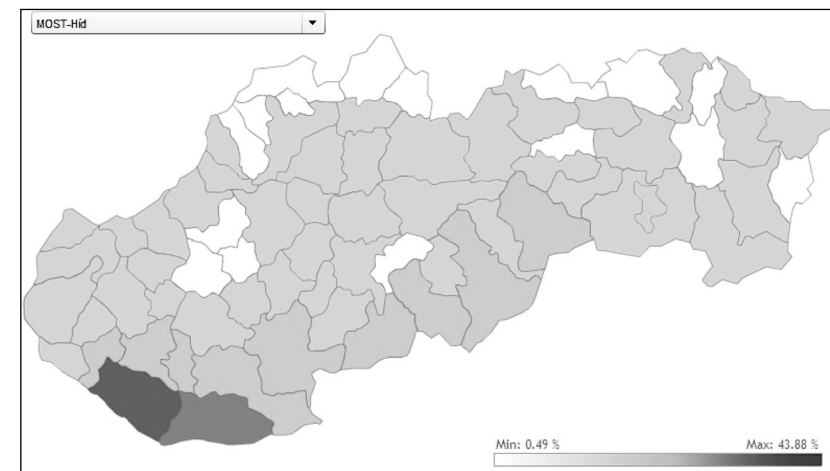
2. táblázat. A Most-Hídra és az MKP-ra leadott szavazatok aránya a dél-szlovákiai városokban

Város	Most-Híd	MKP
Dunaszerdahely	42,3	40,6
Érsekújvár	25,9	9,3
Fülek	38	26
Galánta	30,2	12,7
Gúta	29,3	54
Ipolyság	33,8	43
Kassa	7,3	1,5
Királyhelmec	33,5	37,9
Komárom	27,9	34,9
Léva	11,2	4,5
Losonc	13,8	4
Nagykapos	31,4	28,4
Nagymegyer	46,3	40,9
Ógyalla	29,6	21,5
Párkány	38,9	35,2
Pozsony	7,8	0,7
Rimaszombat	20,5	12,9
Rozsnyó	24,9	8
Somorja	43,4	24,3
Szenc	17,3	6,4
Szepsi	26,6	27,6
Tiszacsernyő	27	16,3
Tornalja	29,2	39,1
Vágsellye	16,9	4,8
Zselíz	32	23,7

Öllös László politológus abban látja a Híd szavazatsökkenését és vele párhuzamosan a Smer térnyerését a magyar nemzetiségűek körében, hogy a Most-Híd elhomályosította a tradicionális határvonalat a magyar és nem-magyar pártok között. Öllös szerint egy olyan országban, ahol kilátás sincs arra, hogy a nemzeti kisebbségek jogállását törvényben rendezzék, és ilyen alapon politikai képviseletet kapjanak, az etnikai pártoknak létjogosultsága van¹².

Az alábbi ábrákon megfigyelhető, hogy az egyes járásokban milyen eredményt ér el a Híd (felső ábra), illetve az MKP. A fehérrel jelölt területeken a szavazatok aránya az MKP esetében nem éri el a 0,1 százalékot, a Híd esetében a legrosszabb eredmény 0,5 százalék volt a Zsolnai kerület egyik északi járásban. Egyértelmű az ábrák alapján, hogy az MKP regionális párt, a Hídnak pedig sikerült országossá válnia, igaz a fő bázist továbbra is a magyar területek jelentik.

3. ábra. A Most-Híd választási eredményei az egyes járásokban (Forrás: volby.sme.sk)

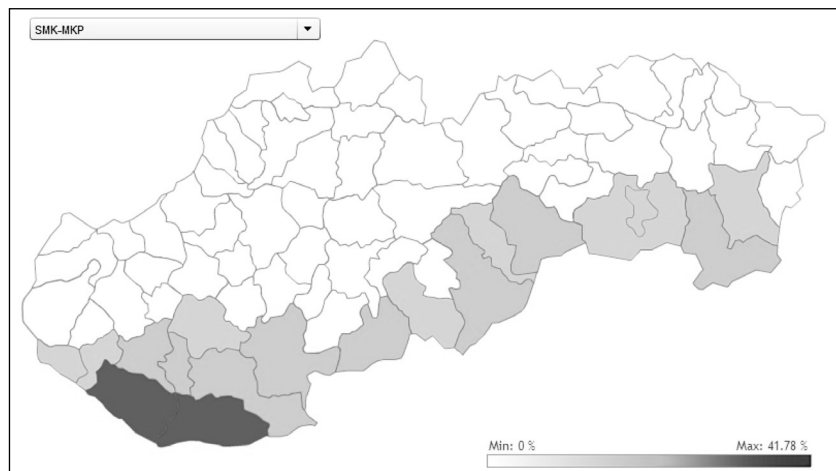

Röviden érdemes kitérni a preferenciaszavazatok kérdésére az MKP és a Híd vezetői kapcsán. Bugár Béla, a Most-Híd vezetője megkérdőjelezhetetlen népszerűségét mutatja, hogy 121 414 szavazatot kapott, ami azt jelenti, hogy a Híd listájára voksolók 68,9 százaléka megerősítette őt a pártlistán elfoglalt első helyében. Berényi József ehhez képest jóval szerényebb eredményt ért el: az általa megszerzett 44 675 preferenciavoks azt

¹² <http://www.hiia.hu/events/default.asp?id=VZNMQX>

mutatja, hogy az MKP-t választók mindössze 40,8 százaléka „karikázta” be a nevét. A jelentős arányú különbségre magyarázatot adhat a politológusok, közvélemény-kutatók által „lebo Béla” (mert Béla) effektusnak elnevezett jelenség, vagyis, hogy a Híd pártot választók nagy hányada Bugár Béla személye miatt választja a szlovák-magyar együttműködés pártját, illetve ez magyarázza azt is, hogy már a 2010-es választásokkor is jelentős számú szavazó pártolt át az akkor még kevesebb, mint egy éve működő alakulathoz. Ezt az elméletet támasztotta alá a Focus közvélemény-kutatása idén januárban¹³, amikor megkérdezték a választópolgároktól, hogy miért voksolnának egy adott pártra. Mind az MKP, mind pedig a Híd esetében a kisebbségi téma, a magyar érdekek védelme dominál. A Most-Híd esetében ehhez jött még a „lebo Béla” effektus. A felmérés eredményeit ismertető Martin Slosiarik úgy vélte, hogy „Bugár a Híd DNS-e, nélküle a párt támogatottsága érezhetően alacsonyabb lenne”. A szakértő hozzátette: „Az MKP-nál hiányzik egy olyan személy, aki vezetőként nagyobb támogatottságot biztosítana a pártnak.”

4. ábra. Az MKP választási eredményei az egyes járásokban Forrás: volby.sme.sk

Érdekes adalékul szolgál a márciusi parlamenti választás eredményeinek vizsgálatához a Focus intézet által készített exit poll¹⁴, melynek adataiból azt is ki lehet olvasni, hogyan oszlottak meg a magyar választók szavazatai.

¹³ <http://uj szo.com/napilap/kozelet/2012/01/26/focus-egyedul-kormanyozhatna-a-smer>

¹⁴ Új Szó, 2012. március 20., 3.o.

tók szavazatai. A felmérés szerint a magukat magyar nemzetiségűnek valló szavazók 44,1 százaléka az MKP-ra, míg 41,1 százaléka a Hídra voksolt. A magyar választók mintegy 15 százaléka szlovák pártra adta le a szavazatát, a felmérés szerint közülük minden negyedik a Smer-t támogatta. A választások előtt készült felmérések ehhez képest más eredményt mutattak: azok szerint a magyarok voksai hozzávetőlegesen 3:2 arányban oszlottak meg a Híd és az MKP között. Az exit poll legmeglepőbb adata a két párt választóinak nemzetiségi megoszlását érinti. A Híd választóinak 43,7%-a vallotta magát szlováknak, 55,2%-a magyarnak. Az MKP szavazóinak 96,4%-a magyar, csak 3,3%-a szlovák. A Híd választói átlagosan fiatalabbak, mint az MKP szavazói. A Bugár Béla pártjára szavazók 35,7 százaléka tartozik a 18–39 év közötti korosztályba, a 40–59 év közöttibe pedig 46%. Az MKP-nál ugyanez az arány 33, illetve 41,1%. Az MKP választóinak 25,9%-a 60 feletti, ugyanezen korcsoport aránya a Hídnél 18,3%. A felmérés szerint a Híd döntően két szlovák párttól tudott szavazókat szerezni – választóinak 14,1 százaléka két éve az SDKÚ-ra, közel hét százaléka pedig a liberális SaS-re voksolt. Az MKP a szlovák pártoktól minimális számú szavazót szerzett, a felmérés szerint viszont a Smer után Berényi József pártjának volt a második legstabilabb szavazóbázisa. Választóik 70,8 százaléka 2010-ben is őket választotta.

A 2012-es szlovákiai választások megmutatták, hogy a felvidéki magyarok túl kevesen vannak ahhoz, hogy két pártot is parlamenti mandátumhoz segítsenek. Ráadásul a választásokat megelőzően nyilvánosságra hozott népszámlálási adatok fényében látható, hogy rohamosan csökken a szlovákiai magyarság lélekszáma: a 2001-es népszámláláskor még 520 528-an vallották magukat magyar nemzetiségűek, tíz évvel később számuk 62 ezer fövel 458 467-re csökkent. Fontos megjegyezni, hogy a nyilvánosságra hozott adatok országos szintűek, így a települési adatok még árnyalhatják ezt a negatív képet. Talán bizakodásra adhat okot az is, hogy a népszámlálási kérdőívet kitöltők hét százaléka nem adott választ a nemzetiségét tudakoló kérdésre. Ugyanakkor Gyurgyík László szociológus szerint a nemzetiségi hovatartozást nem megjelölők körében az országos átlagnál kisebb arányban lehetnek jelen a magyarok¹⁵.

Amennyiben a negatív demográfiai folyamatok folytatódni fognak, vagyis tovább csökken a szlovákiai magyarok száma és aránya, a magyarság országos politikai képviseletének fenntartása érdekében elkerülhetlenné válhat a Híd és az MKP együttműködése. Az idei választásokat megelőzően felmerült a közös indulás gondolata, bár azt valószínűleg egyik fél sem gondolta komolyan. Bugár Béla október végén az Új Szó c. pozsonyi

¹⁵ <http://www.parameter.sk/comment/31689>

napilapban fizetett politikai hirdetés útján¹⁶, Berényi Józsefnek címzett nyílt levélben ajánlotta fel az együttműködést az MKP politikusainak. A levél szerint a Híd és az MKP választási szövetsége nem hozná meg a kívánt eredményt, és félőnek nevezte, hogy a két párt regionális politikusai közti ellentétek veszélyeztetnék a választási küszöb átlépését. (Két párt közös listán való indulása esetén az ötszázalékos bejutási küszöb hét százalékra nő.) Bugár Béla ezért felajánlotta az MKP politikusainak a Híd választási listáján való indulást, mely azonban a Magyar Koalíció Pártja számára volt elfogadhatatlan. Válaszlevelében¹⁷ Berényi József Bugár javaslatát marketingfogásnak, az elutasítás elfedésére való kísérletként értékelte a közvélemény előtt. Berényi szerint a Híd listáján való indulás nem megoldás, mert az nem tenné lehetővé az MKP választási programjának megvalósítását. November elején ülésezett az MKP Országos Tanácsa, melyet követően a párt jelezte Bugáréknak, hogy továbbra is nyitottak az együttműködésre¹⁸, de csakis egyenrangú partnerként. Erre válaszul a Híd tárgyalásra hívta az MKP-t¹⁹, ám ismét csak arról, hogy a Berényi vezette tömörülés politikusai a Most-Híd listáján induljanak. Az MKP úgy vélte, hogy a tárgyalási ajánlatukra ezzel nem kaptak érdemi választ a Hídtől²⁰, míg Bugár Béla pártja az MKP álláspontját a tárgyalások elutasításaként értékelte, és lezártnak tekintette az ügyet²¹. Öllös László szerint, ha a Híd listáján indultak volna jelöltként az MKP politikusai, úgy az az MKP számára egy „halálos öleléssel lett volna egyenlő”²².

A két párt együttműködésére tehát nem került sor, és erősen kérdéses, hogy ha arra bármelyik formában sor került volna, az mennyire vezetett volna eredményre. A Híd a legóvatosabb számítások szerint is közel 40 ezer szavazatot kaphatott a szlovák nemzetiségű választópolgároktól, vagyis léte – a lélekszámában rohamosan csökkenő felvidéki magyarság miatt – erőteljesen függ a többségi nemzet voksaitól. A szlovák-magyar együttműködés pártja azonban úgy tűnik az MKP és annak stabil szavazóbázisa számára elfogadhatatlan. A Hídról egyértelműen kijelenthető, hogy esetében a magyar jelleg nem tekinthető meghatározó karakternek,

¹⁶ <http://www.bumm.sk/61245/bugar-induljanak-a-hid-valasztasi-listajan-az-mkp-politikusai.html>

¹⁷ <http://www.mkp.sk/node/17493>

¹⁸ <http://www.mkp.sk/cikkek/sajtokozlemenyek/2011/11/05/magyar-koalicio-partja-or-szagos-tanacsanak-nyilatkozata>

¹⁹ <http://uj szo.com/online/kozelet/2011/11/08/targyalni-hivja-a-hid-az-mkp-t>

²⁰ <http://www.mkp.sk/node/17557>

²¹ <http://uj szo.com/online/kozelet/2011/11/08/hid-az-mkp-nem-hajlando-targyalni-a-hid-lezartnak-tekinti-az-ugyet>

²² <http://www.hiia.hu/events/default.asp?id=VZNMQX>

az csupán egy jegy a sok közül. Látható, hogy az MKP által felvázolt út, mely a kisebbségi jogok folyamatos kiterjesztését, a teljes körű kulturális és oktatási autonómia, végső soron pedig a területi autonómia elérését tekinti célnak, képtelen több szavazót megszólítani, szlovák szavazatok megszerzésére pedig esély sincs. Tokár Géza szerint a Híd 8,12 százalékos eredményét a 2010-es választásokon még egy társadalmi folyamat, a szlovák–magyar megbékélés szüksége iránti igény megnyilvánulásaként lehetett eladni²³. Úgy véli, hogy a márciusi választás tükrében kijelenthető, hogy a Hidat az ideológiája most már legalább annyira korlátozza, mint segíti: a magyar választókat visszatartja, hogy a párt túl szlovák, a szlovák szimpatizánsok pedig azért nem szavaznak nagyobb számban a Hídra, mert az nekik túl magyar.

²³ Tokár Géza: Az útkeresés éveei jönnek (Új Szó, 2012. március 17.)